

Η ονομασία «Κυζίκος»

Με αφορμή την παρουσίαση του ιστορικού μυθιστορήματος
του Σταμάτη Τσαρουχά
«Το ρόδο της Κυζίκου»

Κύριες και Κύριοι,

παίρνοντας αφορμή από τον τίτλο του βιβλίου «Το ρόδο της Κυζίκου», θα σας πω δυο λόγια για την προέλευση της ονομασίας «ΚΥΖΙΚΟΣ», που αρχικά είχε δοθεί στην αρχαία πόλη, η οποία βρισκόταν κοντά στον ισθμό, που συνδέει τη Κυζικηνή Χερσόνησο, στη Προποντίδα, με την υπόλοιπη Μ. Ασία. Σήμερα μόνο τα ερείπια της Κυζίκου υπάρχουν, καθώς καταστράφηκε από σεισμό το 943 μ.Χ..

Για να βρούμε την άκρη του νήματος, θα πρέπει να γυρίσουμε τουλάχιστον 3.200 χρόνια πίσω και συγκεκριμένα, σύμφωνα με τους δικούς μου υπολογισμούς, στα 1.210 π.Χ., χρονολογία κατά την οποία έλαβε χώρα ένα σπουδαίο και ξακουστό προϊστορικό γεγονός: η Αργοναυτική εκστρατεία. Ήταν, λοιπόν, το 1.210 π.Χ., όταν η «Αργώ», με πλήρωμα 56 επιφανείς άνδρες (Ηρακλής, Ορφέας, οι Διόσκουροι Πολυδεύκης και Κάστορας, Πηλέας, κ.λπ.) και αρχηγό τον Ιάσονα, ξεκίνησε το μακρύ ταξίδι της από την Ιωλκό για τον ποταμό Φάση και την Κολχίδα του βασιλιά Αιήτη, στα βάθη του Εύξεινου Πόντου, με σκοπό την κατάκτηση του «Χρυσόμαλλου Δέρατος». Μετά από ένα μήνα περίπου ταξίδι, το πλοίο πέρασε στην Προποντίδα και έφτασε στην Κυζικηνή Χερσόνησο, όπου και αγκυροβόλησε στο ένα από τα δύο λιμάνια της περιοχής αυτής, τον «Καλό» λιμένα. Με τη συμβουλή, τότε, του Τύφιος, του κυβερνήτη του πλοίου, άφησαν τη μικρή πέτρινη άγκυρα, που χρησιμοποιούσαν μέχρι τότε, κάτω από μία κρήνη, την κρήνη που έφερε το όνομα «Αρτακία».

«Μέσα στη Προποντίδα», μας λέει ο Απολλώνιος ο Ρόδιος, «υπάρχει ένα νησί (εννοεί Χερσόνησος) με απόκρημνες ακτές που κλίνει προς τη θάλασσα και απέχει ελάχιστα από τη χώρα της σιτοφόρου Φρυγίας και όπου ένας ισθμός, καλυμμένος με τη θάλασσα, το ενώνει με την απέναντι ξηρά. Οι ακτές έχουν διπλές

εισόδους και βρίσκεται πάνω από τα νερά του Αίσηπου ποταμού. Οι κάτοικοι της περιοχής το ονομάζουν Όρος των Άρκτων».

Στην περιοχή αυτή κατοικούσαν δύο διαφορετικοί λαοί. Ήταν οι Γηγενείς, γένος τεράτων, αφού όλα τα μέλη της φυλής είχαν έξι χέρια, και οι Δολιόνες ή Δόλοπες, που κατοικούσαν σε μια άνυδρη πεδιάδα απέναντι από τον ισθμό.

Οι Δολιόνες, που είδαν το πλοίο να αγκυροβολεί στο λιμάνι τους, ειδοποίησαν το βασιλιά τους, τον νεαρό και νιόπαντρο Κύζικο – μόλις είχε παντρευτεί τη Κλείτη – και κείνος τους ζήτησε να μην προβούν σε καμία εχθρική ενέργεια κατά των ξένων, διότι του είχε δοθεί σχετικός χρησμός, ο οποίος του έλεγε να υποδεχτεί φιλόξενα τους ξένους που θα έφθαναν στη περιοχή τους. Όπως μας διηγούνται ο Απολλώνιος και τα Ορφικά κείμενα, *«όλοι οι Δολιόνες και ο ίδιος ο Κύζικος, αφού τους προϋπάντησαν φιλικά και αφού πληροφορήθηκαν το γένος αυτών που ήσαν στο πλοίο και ποιοι ήταν, τους υποδέχτηκαν φιλόξενα και τους ζήτησαν να μπουν στο λιμάνι κωπηλατώντας και να δέσουν τα πρυμνήσια σχοινιά του πλοίου. Εκεί στην ακτή, έκτισαν βωμό προς τιμή του Εκβάσιου Απόλλωνα, προκειμένου να τελέσουν θυσία. Ο ίδιος ο βασιλιάς τους έδωσε όσα χρειάζονταν, δηλαδή γλυκό κρασί και αρνιά, καθώς και βόδια με ελικοειδή κέρατα και στριφτά ποδάρια και άγρια γουρούνια, διότι είχε υπ' όψη του παλιό χρησμό που έλεγε ότι όταν έλθει θεός στόλος ανδρών ηρώων, αμέσως να τον δεχθεί με εγκαρδιότητα και να μη σκεφθεί το πόλεμο. Τους άφησαν ακόμη να πάρουν μαζί τους για το ταξίδι, άφθονο σιτάρι, πανωφόρια, στρωσίδια και καλοφτιαγμένους χιτώνες».*

Για το βράδυ, ετοιμάστηκε από το Βασιλιά δείπνο προς τιμή των Αργοναυτών και την άλλη μέρα το πρωί, ο Κύζικος με τη συνοδεία του και ο Ιάσοντας με τους περισσότερους Αργοναύτες ανέβηκαν στο όρος Δίνδυμο, προκειμένου να παρατηρήσουν τα περάσματα της θάλασσας αυτής. Είχαν γίνει πλέον τόσο στενοί φίλοι, Κύζικος και Ιάσοντας, που ο πρώτος ονόμασε το δρόμο που είχαν βαδίσει «οδός Ιάσωνα».

Εν τω μεταξύ, με υπόδειξη των Δολιόνων, πριν τη μετάβαση στο βουνό, το πλοίο είχε αλλάξει αγκυροβόλιο και είχε προσορμιστεί στο δεύτερο λιμάνι, τον «Χυτό» λιμένα. Εκεί, επιτέθηκαν στο πλοίο οι Γηγενείς, οι οποίοι, αφού κατέβηκαν απ' το βουνό, αρχικά άρχισαν να φράζουν με πέτρες το λιμάνι, από τη μεριά της

θάλασσας και, κατόπιν, να επιτίθενται στο πλοίο. Οι Αργοναύτες, που είχαν μείνει πίσω, με επικεφαλής τον Ηρακλή, με δώρατα και βέλη κυριολεκτικά τους αποδεκάτισαν. Στη συνέχεια, κατέφθασαν και οι Αργοναύτες, που είχαν ανέβει στο βουνό, και σκότωσαν και όσους είχαν γλυτώσει μέχρι εκείνη την ώρα.

Κατόπιν, αφού καθάρισαν το λιμάνι, οι Αργοναύτες αποχαιρέτησαν τους Δολιόνες και αναχώρησαν.

Όλη τη μέρα, η Αργώ αρμένιζε με τα πανιά, αλλά μόλις νύχτωσε, ο άνεμος άλλαξε κατεύθυνση, ο καιρός αγρίεψε, μεγάλα κύματα σηκώθηκαν. Αποτέλεσμα; Η Αργώ επέστρεψε στο Χυτό λιμένα, χωρίς όμως οι Αργοναύτες να αναγνωρίσουν το τοπίο, λόγω της νύχτας, που είχε επέλθει.

Από τη πλευρά τους, οι Δολιόνες, δε κατάλαβαν ότι το πλοίο, που είχε έλθει στο λιμάνι τους μέσα στη νύχτα, ήταν η Αργώ, δεν το περίμεναν άλλωστε, αφού αυτή είχε αναχωρήσει πριν μερικές ώρες. Έτσι, θεώρησαν, πως επρόκειτο για τους Μακρικούς, ένα εχθρικό προς αυτούς θρακικό πολεμικό φύλο. Έχοντας αυτή την εντύπωση, επιτέθηκαν στο πλοίο, με επικεφαλής το βασιλιά τους Κύζικο. Έτσι, ξεκίνησε μια μεγάλη μάχη από παρεξήγηση, η οποία εξελίχτηκε σε προσωπικές μονομαχίες. *«Ήταν δε τόσο δυνατός και σφοδρός ο θόρυβος της μάχης, που έφθασε μέχρι την πόλη των Δολιόνων»*, μας λέει ο Απολλώνιος. Οι Αργοναύτες βγήκαν θριαμβευτές από τη μάχη αυτή. Χωρίς να έχουν καμία απώλεια, κατάφεραν να εξοντώσουν αρκετούς από τους αντιπάλους τους. Όσο για τον Κύζικο, ας δώσουμε και πάλι το λόγο στον Απολλώνιο:

«Ούτε ο βασιλιάς επρόκειτο να ξεφύγει της σφαγής και να γυρίσει στο σπίτι του, στους νυφικούς θαλάμους και στο κρεβάτι του, αφού ο γιος του Αίσονα, που στράφηκε για να τον αντιμετωπίσει, τον κτύπησε στη μέση του στήθους, σπάζοντας το κόκαλο γύρω από το δόρυ. Εκείνος, αφού έπεσε στην άμμο, εκπλήρωσε το πεπρωμένο του. Διότι τη μοίρα του, κανείς θνητός δε μπορεί να ξεφύγει, αλλά αυτή απλώνει το δίχτυ της από παντού επάνω του».

Όταν ξημέρωσε, και οι δύο πλευρές κατάλαβαν το τραγικό σφάλμα στο οποίο είχαν υποπέσει, και μεγάλη θλίψη και στεναχώρια κατέλαβε τους Αργοναύτες, όταν, μεταξύ των πτωμάτων, βρήκαν κι αυτό του Κύζικου, να κείτεται στο έδαφος, μέσα στα αίματα και τις σκόνες. Τον έθαψαν με όλες τις ταφικές τιμές και, αφού έφτιαξαν τύμβο, έκτισαν μνημείο. *«Επί τρεις ημέρες»*, μας διηγείται ο

Λαγός, Χρήστος, *Η ονομασία «Κυζίκος» με αφορμή την παρουσίαση του ιστορικού μυθιστορήματος του Σταμάτη Τσαρουχά «Το Ρόδο της Κυζίκου»*, Λάρισα, 5.3.2013.

Απολλώνιος, «θρηνούσαν και έκοβαν τα μαλλιά τους αυτοί και μαζί τους ο λαός των Δολιόνων. Αμέσως μετά, φορώντας τα χάλκινα όπλα τους, γύρισαν τρεις φορές γύρω από το μνήμα του, αποδίδοντάς του τις ταφικές τιμές και οργάνωσαν αγώνες, όπως ορίζει το έθιμο, στο Λειμώνιο πεδίο». Στους νικητές των αγώνων ο Ιάσοντας μοίρασε δώρα.

Το δράμα είχε και συνέχεια, καθώς η γυναίκα του Κυζίκου, Κλείτη, όταν πληροφορήθηκε το θάνατο του άντρα της, απαγχονίστηκε.

Αυτή είναι η τραγική ιστορία του βασιλιά Κυζίκου, προς τιμήν του οποίου η πόλη του ονομάστηκε, αργότερα, ΚΥΖΙΚΟΣ.

Ευχαριστώ για τη προσοχή σας.

Χρήστος Λαγός

Οικονομολόγος

* Το κείμενο συντάχθηκε επ' ευκαιρία αυτής και αναγνώστηκε από τον συντάκτη του στην εκδήλωση παρουσίασης του ιστορικού μυθιστορήματος του Σταμάτη Τσαρουχά «Το Ρόδο της Κυζίκου» (εκδ. Ανάπλους) στη Λάρισα, στις 5 Μαρτίου 2013.